Bessenyei Ferenc

Jegyzetek Brechtről és a korszerűségről

(Válasz Major Tamásnak – részlet)
Végül néhány szó a modernségről

Úgy gondolom, hogy a modernség, mint eszme, nem speciálisan a mi korunk követelménye, s nem új felfedezés. A modernség az a vörös fonál, ami a művészetek történelmén a sziklabarlang falára vésett bölénytől napjainkig végighúzódik. Vajon miért emlékezünk mindig Varsányi, Pethes, Jászai forradalmian merész játékstílusára, Ódry szikrázó intellektusára. Talán ezek nem voltak modernek a maguk korában? Hiszem, azok voltak, sőt annyira azok, hogy színpadi gyakorlatuk ma és még sokáig követendő példa lesz, amelyet minden korban csak a legnagyobb egyéniségeknek sikerül megérteni, és példájuk nyomán a saját egyéniségükkel új gyakorlatot írni. *A művészetek történetén végigvonuló lázas stílus-keverés harc az unalom ellen.* A modernségre nemcsak Brecht kötelez minket, minden írónak, minden szerepnek, amit ma játszunk, annak ma kell hatni. Katona Józsefnek épp úgy, mint Tolsztojnak, Csehovnak épp úgy, mint Németh Lászlónak. Azért hivatkozom éppen rájuk, mert nem szeretném, ha a modernség úgy szerepelne, mint valami meghatározatlan, művészeket ijesztgető és elkeserítő lidérc. Hála a sorsnak, mindenki másként értelmezi ezt a mumust, és tán éppen ezért nem tudott formává kövesedni a modernség követelménye. Merem remélni, hogy ez soha nem fog megtörténni. Annál is inkább, mert mindenki mást hisz róla. Egyesek szerint a modernség aberrált, lelkibeteg, skizofrén megnyilvánulások színpadra alkalmazásában rejlik. Éppen ezért nem hiszem, hogy korunk tipikus igénye lenne az, hogy idegeinkből kell játszanunk, mert nem akarom elfogadni, hogy a mai kor embere az idegvégződéseivel érintkezik egymással. Szerintem a modern művészethez nem a Lipót-mező ösvényein vezet az út. A modern művészet egyre többet és többet tud kifejezni az életből, a környezetből és nem kevesebbet. A modernség nem hiányosságot jelent, hanem teljességet. Az idegbajos embernek pedig lezárt határai vannak., egy egészséges ember lehet csak teljes, csak az egészséges emberben fér meg minden betegség. S mithogy a XX. században élő emberek inkább egészségesek és szenvedélyesek, mint bolondok, így hát a legfontosabbnak tartom a gondolat és a szenvedély tiszta kifejezését.

Új Írás, 1962. 6. szám